

OBSAH

Předmluva	13
Úvod. Historický přehled vývoje analytické chemie	15
Část první. Analytická chemie kvalitativní	
I. Teoretické základy chemické analýzy	17
1. Základní pojmy	17
2. Význam analytické chemie	17
3. Pracovní metodika	18
4. Citlivost analytických reakcí	19
5. Rozdělení analytických reakcí	20
6. Reakce ve vodných roztocích	22
7. Hlavní skupiny reakcí	23
8. Organická činidla a jejich reakce	31
II. Technika chemické analýzy	33
1. Převádění vzorku do roztoku	33
a) Rozměňování vzorku	33
b) Rozpouštění vzorku	34
c) Tavení vzorku	35
d) Některé speciální způsoby rozpouštění	36
e) Převádění kovů a slitin do roztoku	36
2. Všeobecné pokyny pro analytické operace	37
3. Kvalitativní rozbor	38
A. Orientační zkoušky na suché cestě	38
B. Metody kvalitativního rozboru v roztocích	41
a) Kapková analýza	41
b) Beztřísková analýza	42
c) Mikroskopický rozbor	43
d) Elektrografická analýza	46
e) Luminiscenční analýza	49
f) Metalurgická analýza otiskem	50
g) Chromatografická analýza	51
h) Analýza roztírací	53
ch) Analýza polarografická	53
i) Spektální analýza	54
III. Rozdělení kationtů na analytické třídy	55
1. Systematika analytických reakcí	55
2. Klasický způsob sirovdřskový	56
A. Dělení kationtů I. třídy	58
Důkaz thalia	58
Důkaz olova	58
Důkaz stříbra	59
Důkaz rtuti	60
B. Dělení kationtů třídy II. A a II. B	61
C. Kationty třídy II. A	62
Důkaz rtuti	62

Důkaz vizmutu	63
Důkaz mědi	63
Důkaz kadmia	64
D. Kationty třídy II. B	64
Důkaz arzenu	64
Důkaz antimonu	66
Důkaz cínu	66
E. Dělení některých vzácnějších kationtů třídy II. B	67
F. Dělení kationtů III. třídy	67
Důkaz niklu	68
Důkaz kobaltu	69
Důkaz železa	69
Důkaz manganu	70
Důkaz hliníku	70
Důkaz chrómu	71
Důkaz zinku	71
Další způsoby dělení III. třídy	72
G. Dělení kationtů IV. třídy	72
Důkaz barya	73
Důkaz stroncia a vápníku	73
H. Dělení kationtů V. třídy	74
Důkaz hořečku	74
Důkaz sodíku a draslíku	75
Důkaz lithia	76
Důkaz amonných soli	76
IV. Kvalitativní rozbor ocelí	76
1. Jiskrové zkoušky na ocel	76
2. Eggertzovy zkoušky rozpustnosti oceli	77
3. Kapkové reakce na slitinové prvky v oceli	77
Důkaz oceli	78
Niklová ocel	78
Manganová ocel	78
Chrómová ocel	78
Wolframová ocel	79
Molybdenová ocel	79
Vanádová ocel	79
Titanová ocel	80
Kobaltová ocel	80
Důkaz mědi v oceli	80
Důkaz hliníku v oceli	80
Důkaz niobu a tantalu v oceli	80
4. Důkaz nekovů v oceli	81
Důkaz síry v oceli	81
Důkaz fosforu v oceli	81
Důkaz křemíku v oceli	81
5. Důkaz ocelí kapkovou elektrografií	82
V. Reakce iontů vzácnějších kovů	82
Důkaz zlata	82
Důkaz platiny	83
Důkaz selenu a teluru	83
Důkaz uranu	83
Důkaz berylia	84
Důkaz zirkonia	84
Důkaz galia, india a germania	84
Důkaz thoria, céru a lanthanidů	85
VI. Rozdělení aniontů na analytické třídy	85
1. Anionty I. třídy	86
Důkaz síranů	86
Důkaz siřičitanů	86

Důkaz thioisíranů	87
Důkaz fosforečnanů	87
Důkaz boritanů	88
Důkaz křemičitanů	88
Důkaz uhličitanů	88
Důkaz fluoridů a fluorokřemičitanů	88
2. Anionty II. třídy	89
Důkaz chloridů, bromidů a jodidů	89
Důkaz kyanidů a rodanidů	90
Důkaz siřnků	90
3. Anionty III. třídy	91
Důkaz dusičnanů	91
Důkaz dusitanů	91
VII. Literatura ke kvalitativní analýze	92
VIII. Přehled některých organických a anorganických činidel používaných v kvalitativní analýze	94
IX. Analytické tabulky systematického dělení kationtů	96

Část druhá. Analytická chemie kvantitativní

I. Přehled metod kvantitativní analytické chemie a její principy	102
1. Principy vážkových metod	103
2. Principy odměrných metod	104
3. Principy fyzikálně chemických metod	105
4. Vzorkování rud	105
5. Příprava vzorku v laboratoři	107
6. Vážení vzorku	107
7. Rozpuštění vzorku	109
8. Úprava roztoku k rozboru	109
9. Srážení, filtrace, promývání, sušení, spalování a vážení sraženin	110
10. Zdroje chyb při analýze	115
11. Stanovení vlhkosti	116
II. Vážková analýza — gravimetrie	117
A. Stanovení kationtů	117
1. Kationty první analytické skupiny	117
Stříbro	117
Rtuť	118
Olovo	120
Měď	122
Vizmut	124
Kadmium	125
2. Kationty druhé analytické skupiny	127
Arzén	127
Antimon	128
Cín	130
Dělení kationtů první a druhé analytické skupiny	131
Molybden	132
Wolfram	132
Vanád	134
Niob a tantal	134
Zlato	135
3. Kationty třetí analytické skupiny	135
Železo	135
Hliník	135
Chrómov	137
Titan	138
Mangan	139
Zinek	140
Berylium	141

Nikl	141
Kobalt	142
Uran	142
Dělení kationtů třetí analytické skupiny	143
4. Kationty čtvrté analytické skupiny	143
Vápník	143
Stroncium	144
Baryum	144
Hořčík	145
Dělení kationtů čtvrté skupiny	147
5. Kationty páté analytické skupiny	147
Alkálie	147
Draslík	148
Sodík	149
Lithium	149
Amonné soli	150
B. Stanovení důležitých aniontů	150
Křemičitany	150
Síraný	151
Fosforečnany	152
Uhlčitany	153
Chloridy, bromidy, jodidy	155
Fluoridy	155
III. Elektroanalýza	156
1. Základy elektroanalýzy	156
2. Zařízení pro elektrolyzu a pracovní postup	158
3. Vnitřní elektrolyza	159
4. Elektrolyza se rtuťovou katodou	160
IV. Pruběrské metody v hutní analytice	161
1. Úvod	161
2. Zařízení pro pruběrské práce	163
3. Pruběrské přísady	164
4. Pruběrské stanovení stříbra a zlata	164
5. Struskovací zkouška na zlato a stříbro	167
V. Odměrná analýza	168
1. Definice a rozdělení	168
2. Odměrné nádoby	169
3. Praktické provádění odměrných rozborů	171
4. Ionizace vody, koncentrace vodíkových iontů a exponent vodíkových iontů	171
5. Indikátory	172
6. Odměrné roztoky. Ekvivalent	174
7. Příprava odměrných roztoků	176
8. Základní látky odměrné analýzy. Standardy	177
9. Stanovení titru roztoků. Faktory. Normalita	178
A. Metody neutralizační	179
1. Teorie neutralizační analýzy. Ekvivalenční bod. Titrační exponent	179
2. Příprava normálních acidimetrických roztoků (kyseliny)	180
3. Příprava normálních alkalimetrických roztoků (louhy)	183
B. Metody oxidační a redukční	188
1. Permanganatometrie	189
Příprava roztoků	190
Stanovení železa	191
Stanovení manganu	194
Stanovení vápníku	196
Stanovení chrómu	196
2. Jodometrie	197
Příprava roztoků	197
Jodometrické stanovení mědi	200

Jodometrické stanovení chrómu	200
3. Bromátometrie a jodátometrie	201
Bromátometrické stanovení arzénu, antimonu a cínu	201
4. Bichromátometrie	203
Stanovení železa	203
5. Cérimetrie	204
Cérimetrické stanovení železnatých solí	204
Redukční metody	205
1. Metody ferrosulfátové	205
2. Stanometrie	205
3. Titanometrie	206
C. Odměrné metody srážecí	206
1. Argentometrie	207
a) Příprava roztoků	208
b) Rozbor stříbrné slitiny	209
c) Použití adsorpčního indikátoru v argentometrii	211
d) Stanovení chloridů, bromidů a rodanidů	211
2. Odměrné srážecí metody stanovení zinku	212
3. Odměrná srážecí metoda stanovení olova	213
D. Metody založené na vzniku rozpustných, nedisociovaných a komplexních iontů	214
1. Merkurimetrie	214
2. Kyanometrie (titrace kyanidem draselným)	215
E. Komplexometrie (chelátometrie)	216
F. Radiometrické titrace	217
VI. Rozbory nejdůležitějších surovin	219
Plán rozboru	219
1. Rozbor vápence, dolomitu a magnezitu	219
2. Rozbor ocelku a dialogitu	220
3. Stanovení kyslíčnicku železnatého	220
4. Celková analýza železné rudy nebo strusky	220
5. Rozbor křemičitanů	222
6. Rozbor strusky	222
7. Stanovení FeO ve struskách a horninách	222
8. Rozbor pyritu a kyzových výpražků	223
9. Rozbor sírníkových rud	223
10. Rozbor ferrosilitin	223
VII. Technická analýza plynů	224
1. Přehled a vývoj metod plynové analytiky	224
2. Orsatův přístroj	225
VIII. Literatura ke kvantitativní analýze	229

Část třetí. Fyzikálně chemické metody

I. Elektrometrické odměrné metody	231
A. Potenciometrie	232
1. Teoretický základ potenciometrických titrací	232
2. Zařízení pro potenciometrické titrace	237
3. Způsoby provedení titrace	239
a) Titrace do změny skoku potenciálu	239
b) Titrace k známému potenciálu inflexe	239
c) Titrace s diferenčními indikačními elektrodami	240
d) Titrace k nulovému bodu	240
4. Použití potenciometrických titrací v hutnictví	240
a) Současné určování chrómu a vanádu v oceli	241
b) Stanovení vanádu na zvratnou elektrodu	242
c) Titrace niklu v oceli	242
d) Potenciometrické určování stříbra ve sfaleritových a galenitových koncentrátech	242

e) Fotometrická titrační metoda Havemanova	242
Literatura k potenciometrii	243
B. Konduktometrie	243
a) Titrační zařízení	245
b) Provedení titrace	245
Literatura ke konduktometrii	245
C. Polarografie	245
1. Základní pojmy a princip	245
2. Podmínky polarografické analýzy	248
3. Vyhodnocování polarografických vln	250
4. Přístroje pro polarografickou analýzu	251
5. Některé příklady polarografické analýzy v hutnické praxi	254
Literatura k polarografii	255
D. Polarometrická titrace (ampérometrie)	255
Literatura k polarimetrickým titracím	257
E. Coulombometrická analýza	258
Literatura ke coulombometrické analýze	259
II. Optické metody	259
A. Kolorimetrie	259
1. Teoretické základy kolorimetrie	260
2. Způsoby kolorimetrických měření	261
3. Fotoelektrické metody kolorimetrické analýzy	264
B. Fotometrie	266
C. Nefelometrie a turbidimetrie	268
D. Fluorometrie	268
E. Kapičková kolorimetrie na papíru	269
F. Některé příklady kolorimetrických a fotometrických stanovení	270
a) Kolorimetrické stanovení mědi	270
b) Kolorimetrické stanovení titanu	270
c) Nefelometrické stanovení síranů	270
d) Stanovení manganu v oceli fotometrickou metodou	270
e) Fotometrické stanovení železa ve slitinách	271
f) Fotometrické stanovení niklu v oceli kapičkovou kolorimetrií na papíru	271
g) Stanovení vanádu v oceli fotometricky	271
h) Stanovení křemíku v oceli fotometricky	272
Literatura ke kolorimetrii	272
G. Spektrální analýza	273
a) Stiloskop SLP-I	273
b) Spektrografy	276
c) Kvantometr	278
d) Rentgenový kvantometr	279
e) Plamenný fotometr	280
Literatura ke spektrální analýze	281
III. Radiometrické metody	281
A. Aktivační analýza	282
B. Metoda absorpce záření gama	284
C. Metoda odrazu záření beta	284
D. Metoda alfa-ionizační	285
E. Metody radioaktivních indikátorů	285
F. Metody měření přirozené radioaktivity	286
G. Neutronová absorpční spektrometrie	287
Literatura k radiometrickým metodám	288
IV. Základní literatura k fyzikálně chemickým metodám	288

Část čtvrtá. Rozbory oceli

I. Všeobecné zásady a vzorkování	289
1. Úloha analytické chemie při kontrole hutních provozů	289
2. Organizace chemické provozní laboratoře	289

3. Volba metod technické analýzy	292
4. Význam standardizace analytických metod	293
5. Vzorkování železa a oceli	293
6. Kvalitativní zkoušky oceli	299
7. Kvantitativní zkoušky oceli	299
II. Kvantitativní stanovení uhlíku	299
1. Výskyt a vazba uhlíku v oceli	299
2. Stanovení celkového uhlíku	299
a) Vážkové stanovení uhlíku podle Ortheye	300
b) Volumetrické stanovení uhlíku	301
c) Stanovení uhlíku diferenčním měřením vodivosti	302
d) Kolorimetrické stanovení uhlíku podle Eggertze	303
e) Magnetometrické stanovení uhlíku karbometrem	303
f) Stanovení volného uhlíku	304
g) Stanovení vázaného (karbidového) uhlíku	305
III. Stanovení síry	305
1. Stanovení síry spálením v kyslíku	306
a) Jodometrické stanovení síry	306
b) Acidimetrické stanovení síry podle Holthause	306
c) Potenciometrické stanovení síry	307
d) Alkalimetrické stanovení síry	307
2. Stanovení síry sirovočkovými (evolučními) metodami	308
IV. Stanovení křemíku	310
1. Vážkové stanovení křemíku	310
2. Rychlé provozní metody stanovení křemíku	311
3. Ostatní metody stanovení křemíku	312
V. Stanovení fosforu v oceli	313
1. Stanovení molybdenanovou metodou	313
2. Stanovení hořečnatou metodou	314
3. Fotometrické stanovení fosforu	315
VI. Stanovení manganu v oceli	315
1. Titrační stanovení persíranovou metodou	315
2. Další metody stanovení manganu	316
VII. Stanovení plynů v oceli	317
1. Vazba a obsah plynů v oceli	317
2. Stanovení volných plynů v oceli	318
3. Stanovení dusíku v oceli	319
4. Stanovení kyslíku v oceli	321
5. Stanovení vodíku v oceli	325
VIII. Stanovení nekovových vměstků v oceli	326
1. Chemické složení nekovových vměstků	326
2. Chemická preparace (izolace) nekovových vměstků	327
a) Izolace vměstků	328
b) Metody studia nekovových vměstků	331
c) Chemický rozbor izolovaných vměstků	332
IX. Literatura k rozborům oceli	334
Rejstřík	336